EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2017 11 23
SWD(2017) 382 final

KOMISIJOS TARNYBŲ DARBINIS DOKUMENTAS

POVEIKIO VERTINIMO SANTRAUKA

pridedamas prie

Komisijos reglamento (ES) Nr. .../...

kuriuo nustatomos elektros energijos balansavimo gairės

{C(2017) 7774 final} - {SWD(2017) 383 final}

Santraukos lentelė

Komisijos reglamento, kuriuo nustatomos elektros energijos balansavimo gairės, poveikio vertinimas

A. Būtinybė imtis veiksmų

Kodėl? Kokia problema sprendžiama?

Balansavimo mechanizmai yra ne vien techninis sistemos stabilumo užtikrinimo klausimas – jie turi didelį poveikį prekybai, taigi ir poveikį konkurencijai. PSO, imdamiesi veiksmų paklausai ir pasiūlai subalansuoti, dažnai susiduria su **nepakankamos balansavimo paslaugų konkurencijos** problema, nes galinčių užtikrinti balansą tiekėjų yra nedaug. Konkurencijos trūkumą lemia balansavimo energijos kainodara ir tai, kad nepakankamai išnaudojamas tarpvalstybinis pralaidumas (t. y. rinka susiskaidžiusi į nacionalines balansavimo rinkas). Iki šiol balansavimo energijos kainos Europoje labai skiriasi, o efektyvių taisyklių, kurios užtikrintų galimybę efektyviai panaudoti tarpvalstybinį perdavimo pralaidumą balansavimo tikslais, nėra. Taikant dabartinius balansavimo energijos aktyvinimo metodus neišnaudojamas visas elektros energijos tinklo potencialas, o turimi pajėgumai lieka nepanaudoti. Dabartinės balansavimo energijos kainos ne visada atspindi stygių ir neskatina lankstumo.

Ko siekiama šia iniciatyva?

Dėl vis didėjančio energijos iš atsinaujinančiųjų išteklių, visų pirma vėjo energijos, kiekio, taip pat dėl kitų pakeitimų, būtinų ekonomikos priklausomybei nuo iškastinio kuro mažinti, reikia užtikrinti, kad į elektros energijos sistemą būtų galima integruoti daugiau nepastovios ir paskirstytosios energijos gamybos šaltinių. Numatoma, kad siūlomas įgyvendinimo aktas **užtikrins elektros energijos pasiūlos ir paklausos pusiausvyrą mažiausiomis sąnaudomis** vartotojams, kad būtų galima užbaigti elektros energijos vidaus rinkos integraciją.

Kokia būtų papildoma ES lygmens veiksmų nauda?

Siūlomomis priemonėmis bus sprendžiamas neefektyvaus Europos elektros energijos perdavimo tinklo naudojimo klausimas, nes bus gerinamas balansavimo rinkų koordinavimas, suderinimas ir skaidrumas, todėl **bus maksimaliai išnaudojamas tarpvalstybinis perdavimo pralaidumas** balansavimo tikslais ir kartu didinamas sistemos saugumas, skatinama elektros energijos rinkų integracija ir taip **skatinama konkurencija**. Be to, bus pasiektas minimalus elektros energijos rinkos integracijai būtinas suderinimo laipsnis, paliekant atitinkamų taisyklių įgyvendinimą perdavimo sistemos operatoriams ir nacionalinėms reguliavimo institucijoms.

B. Sprendimai

Kokios su teisėkūra susijusios ir nesusijusios politikos galimybės apsvarstytos? Ar viena iš politikos galimybių pasirinkta kaip tinkamiausia? Kodėl?

Balansavimo rinkų veikimas turėtų būti gerinamas šalinant balansavimo paslaugų konkurencijos trūkumo priežastis, būtent:

- suderinant balansavimo energijos kainodaros metodiką ir
- panaudojant tarpvalstybinį perdavimo pralaidumą balansavimo energijos mainams.

Tuo tikslu svarstomos šios politikos galimybės:

- **bazinis scenarijus – jokių ES veiksmų nesiimama;**
- **1 galimybė – balansavimo energijos kainodaros metodikos suderinimas:**
  - **1 galimybės A variantas –** mokėjimo pagal galutinę kainą metodika;
  - **1 galimybės B variantas –** mokėjimo pagal pasiūlytą kainą metodika;
- **2 galimybė – tarpvalstybinio perdavimo pralaidumo panaudojimas balansavimo energijos mainams:**
  - **2 galimybės A variantas –** *tik* tarpvalstybiniai mainai;
  - **2 galimybės B variantas –** tarpvalstybiniai *ir* nacionaliniai mainai;
  - **2 galimybės C variantas (atmestas) –** vykdyti viršvalstybinių balansavimo operatorių užduotis paskiriami regioniniai reguliuojami subjektai.

Vertinimas parodė, kad 1 galimybės A variantas yra būtina bet kurio 2 galimybės varianto įgyvendinimo sąlyga, todėl 1 galimybės A variantas ir 2 galimybės variantai vieni kitus papildo. Nors tikimasi, kad 2 galimybės C variantas duotų daugiausia naudos, šiuo metu Trečiajame energetikos teisės aktų rinkinyje jam nėra teisinio pagrindo, todėl nuspręsta šio varianto nesirinkti.

Vertinimas parodė, kad **2 galimybės B varianto ir 1 galimybės A varianto derinys** yra tinkamiausia galimybė pasiūlymo tikslams pasiekti. Toks pasirinkimas reiškia, kad taikoma mokėjimo už balansavimo energiją pagal galutinę kainą (ribinės kainodaros) metodika, standartizuojami balansavimo produktai ir sukuriamos europinės balansavimo platformos, kad perdavimo sistemos operatoriams būtų sudarytos sąlygos koordinuoti veiklos

procesus tarpusavyje. Toks koordinavimas vis tiek grindžiamas vietinių pareigų ir individualių balansavimo zonų, kurias sudaro vienas arba daugiau valdymo rajonų, bet kurios nebūtinai aprėpia daugiau kaip vieną valstybę narę, koncepcija. Taigi požiūris yra suderinamas su dabartiniais eksploatavimo saugumo principais.

Kas kuriai galimybei pritaria?

Dauguma suinteresuotųjų subjektų pritaria mokėjimo pagal galutinę kainą metodikos įgyvendinimui kartu su privalomu tarpvalstybinių *ir* nacionalinių balansavimo energijos mainų reguliavimu. 2016 m. kovo mėn. Florencijos forume pabrėžta balansavimo rinkų svarba gerai integruotai ir veikiančiai elektros energijos vidaus rinkai ir Komisija paraginta greitai valstybėms narėms pateikti reglamentą, kuriuo nustatomos elektros energijos balansavimo gairės.

C. Tinkamiausios galimybės poveikis

Kokie būtų tinkamiausios galimybės (jei jos nėra – pagrindinių galimybių) pranašumai?

2 galimybės B varianto ir 1 galimybės A varianto derinys gali užtikrinti **didelę naudą gerovės atžvilgiu**, nes būtų efektyviau naudojama Europos elektros energijos perdavimo infrastruktūra, todėl padidėtų likvidumas ir konkurencija. Siūlomos priemonės investicijas į elektros energijos gamybą padės nukreipti ten, kur jos bus efektyviausios, ir sumažins poreikį investuoti į tinklo išplėtimą ar nepastovios energijos gamybos rezervinius pajėgumus.

Pagal 2 galimybės B variantą perdavimo sistemos operatoriams ne tik leidžiama nustatyti grynąjį disbalansą, bet ir vykdyti standartinių balansavimo produktų mainus. Vykdant standartinių balansavimo produktų mainus bus ekonomiškiau panaudojami ištekliai: brangiausi iš esamų modulių panaudojami atliekant mažinamąjį reguliavimą, o pigiausi – didinamąjį reguliavimą. Dėl bendro grynojo disbalanso nustatymo ir tarpvalstybinių balansavimo energijos mainų poveikio, palyginti su baziniu scenarijumi, būtų sutaupoma **maždaug 479 mln. EUR per metus**. Beveik visus šiuos privalumus užtikrinti galėtų tik 2 galimybės C variantas; 2 galimybės A variantas jų neužtikrintų.

Kokios būtų tinkamiausios galimybės (o jei jos nėra – pagrindinių galimybių) įgyvendinimo išlaidos?

Bendros 2 galimybės B varianto ir 1 galimybės A varianto derinio išlaidos yra susijusios su dviem pagrindiniais aspektais. Pirmoji išlaidų grupė yra susijusi su bendro techninio valdytuvo, atsiskaitymo proceso ir grynojo disbalanso nustatymo sistemos sukūrimu. Antroji išlaidų grupė susijusi su Europos balansavimo platformų sukūrimu, įskaitant nuostatas dėl atsiskaitymų proceso ir algoritmo, prieglobos, techninės priežiūros ir paramos. 2 galimybės B varianto išlaidas sudaro **76,1–96,4 mln. EUR** kūrimo išlaidų ir **1,8–4,6 mln. EUR** papildomų metinių veiklos išlaidų. Gali būti tam tikrų papildomų išlaidų suinteresuotiesiems subjektams dėl tam tikrų balansavimo procedūrų pasikeitimo naujojoje sistemoje, tačiau išlaidų ir sumažės, nes bus daugiau visoje Europoje suderintų produktų ir paslaugų.

Koks bus poveikis mažosioms ir vidutinėms įmonėms ir konkurencingumui?

Reglamentu bus sudarytos sąlygos energijos iš atsinaujinančiųjų išteklių gamintojams ir reguliavimo apkrova paslaugų teikėjams dalyvauti balansavimo rinkose. Tikimasi, kad ateityje jis padidins ES technologijų teikėjų, kaip antai elektros ir elektroninės technikos pramonės, kurioje daugiausia veikia mažosios ir vidutinės įmonės, konkurencingumą.

Ar tai turės didelį poveikį nacionaliniams biudžetams ir administravimo subjektams?

Reglamentu bus siekiama sukurti skaidresnes ir suderintas taisykles ir taip pagerinti PSO tarpusavio koordinavimą. Tikimasi, kad tai sumažins ir supaprastins dalyvavimą balansavimo rinkoje.

Ar bus dar koks nors didelis poveikis?

Kitokio didelio poveikio nenumatoma.

Proporcingumo principas

2 galimybės B varianto ir 1 galimybės A varianto deriniu pasiekiama bendro elektros energijos rinkų konkurencingumo, efektyvumo ir patikimumo didinimo pusiausvyra ir užtikrinama galimybė sumažinti elektros energijos gamybos priklausomybę nuo iškastinio kuro, kartu skatinamas Europos bendradarbiavimas ir paliekama nacionalinio įgyvendinimo laisvės.

D. Tolesni veiksmai

Kada politika bus persvarstoma?

Reglamente yra konkrečios nuostatos dėl pasiūlytų priemonių sėkmės stebėjimo. Remiantis šiuo stebėjimu ir

atsižvelgiant į vėlesnius elektros energijos rinkų pokyčius bei Europos balansavimo platformų sukūrimą, Komisija gali nuspręsti pasiūlytą reglamentą ateityje iš dalies pakeisti. Reglamente (EB) Nr. 714/2009 aiškiai numatyta suinteresuotųjų subjektų teisė siūlyti pakeitimus.